

Brecht Gerbrandy namens Apeldoornse zendingsorganen naar Timor

'Studenten eigen traditie leren zien'

Door JANTINE J. DE BOER

APELDOORN – Droog, heet, kaalgebrande velden: het oriëntatiebezoek aan het Indonesische eiland Timor heeft Brecht Gerbrandy niet direct het mooiste stuk van dit tropische land laten zien. Maar daar gaat ze dan ook niet voor. Eind deze maand wordt zij, namens de hervormde en gereformeerde zendingsorganen in de regio Apeldoorn, uitgezonden om een studie sociale wetenschappen op te zetten aan de theologische faculteit van de christelijke universiteit van Kupang, de hoofdstad van Timor. Van de 2000 studenten studeren er 400 theologie.

„Het is gebleken”, zo zegt ze, „dat theologiestudenten die terug komen als predikant op het platteland van Timor of het buureiland Sumba, vreemd zijn van hun eigen achtergrond. Daarom is gevraagd om deze aanvullende studie, waar de eigen cultuur en traditie ter discussie staan.” Nieuw dus voor de universiteit, nieuw ook voor Brecht. Lesgeven heeft ze vaker gedaan, maar dan op een LBO school in de vakken gezondheidsleer en huishoudkunde. Daarnaast studeerde zij in Groningen sociale wetenschappen, later in Wageningen aangevuld met voorlichtingskunde. „Eigenlijk was het een meisjesdroom: het ontwikkelingswerk”, lacht ze wat verlegen. „Maar had ik daarvoor niet de verkeerde studie gekozen, had het geen theologie moeten zijn? Blijkbaar toch niet, ik ben heel blij met deze benoeming. Ik werk aan de theologische faculteit van Kupang, samen met een vrouwelijke Nederlandse collega, Ger Jongma. Zij komt uit deze regio, uit Twello.”

RONDREIZEN

Brecht heeft al een maand lang in Yogyakarta een cursus Bahasa Indonesia gevolgd, en na vertrek uit Nederland volgt er nog een maand. Daarna gaat zij de achtergrond van haar studenten onderzoeken, waarvoor ze hen immers weer gevoelig moet maken. Dat betekent behalve rondreizen op Timor ook uitstapjes naar Sumba, en de kleine eilandjes Roti en Alor. Het is de bedoeling, dat de studenten stages gaan lopen in plaatselijke gemeentes. Brecht heeft inmiddels uit eigen waarneming, maar ook door de lessen van ervaren 'oude rotten' gedurende de opleiding op het Zendingshuis in Oegstgeest, geleerd, dat studeren in Indonesië status geeft. „Dan kijk je neer op de boeren en handwerkslieden in je dorp, daar wil je dus niet naar terug. Iedereen wil naar Java. Verder studeren of een baan zoeken. Maar dat laatste is moeilijk, terwijl er in de 'buitengewesten', zoals de Soenda-eilanden, een tekort is aan predikanten. Eén predikant heeft daar soms zes gemeentes, die ver uit elkaar liggen.”

De opleiding in Kupang hoopt, met de aanvullende studie sociologie, meer theologen te kunnen interesseren voor een baan op de eilanden. „Ik wil proberen de studenten te leren met hun eigen achtergrond en cultuur om te gaan”, zegt Brecht optimistisch. „Waarom zou je in het christendom geen oude stamtradities, zoals liederen of muziek kunnen integreren? Hopelijk komt er ook gelegenheid om reeds functionerende predikanten bij te kunnen scholen. Want die weten vaak niet goed, hoe zij de studenten die bij hen stage lopen, moe-

ten begeleiden, terwijl de studenten het dorpsniveau ontgroeid zijn. Het Indonesische onderwijsstelsel is een systeem van luisteren en uit je hoofd leren. Er is weinig mogelijkheid voor discussie en kritische vragen. Dat zit in het systeem van de Indonesische staatsfilosofie, die veel tot stand gebracht heeft, maar misschien de creativiteit in het denken wat heeft verstikt. Ze zijn ook niet gewend om te lezen, en opvattingen te vergelijken.” Er gaan dus koffers vol boeken mee naar Timor, deels bedoeld voor de universiteitsbibliotheek.

VERNIEUWINGEN

Er zal met meer zaken rekening gehouden moeten worden, dan ze zich nu misschien realiseert. Timorezen en bewoners van Sumba zullen moeten vechten naar twee kanten om enige invloed te kunnen uitoefenen: aan de ene kant de oudere generatie, die met veel tact overtuigd zal moeten worden van het belang van vernieuwingen, maar aan de andere kant de invloedrijke ambtenaren, die vrijwel uitsluitend Javanen zijn. Immers, de studiemogelijkheden op Java zijn groter en beter dan in de buitengewesten, maar werk is er niet voor iedereen. Daarom accepteren afgestudeerde Javanen vaak een leidende positie op één van de andere eilanden, waardoor het voor de lokale bevolking nog moeilijker is aan de bak te komen.

Van een zo dominante Javanisering als op Irian Jaya, waar de lokale cultuur dreigt te verdwijnen kan op Timor en Sumba (nog) niet gesproken worden, meent Brecht. Ze hoopt haar studenten echter wel iets te laten zien van een oorzaak en gevolg-denken, via aanschouwelijk onderwijs, een vorm van lesgeven, die zoals ze gemerkt heeft, vrijwel onbekend is.

Op haar manier wil zij zo meebouwen aan een samenleving waar in gerechtigheid leefomstandigheden verbeterd kunnen worden. „De predikant heeft toch een zekere status in de gemeenschap. Hij of zij moet, met die kennis van sociologische achtergronden, meer kunnen betekenen voor de dorpsgenoten, projecten opzetten en begeleiden.”

Belangrijk vindt Brecht ook de terugkoppeling naar Nederland. Daarom is ze blij met de begeleidingscommissie in Apeldoorn, die via haar rondzendbrieven de problematiek bespreekbaar kan maken in de Apeldoornse kerken. Op zondag 31 oktober wordt in het Open Huis in Zevenhuizen de uitzending gehouden, en de week daarvoor is Brecht Gerbrandy beschikbaar voor scholen, vrouwengroepen, catechese, gemeente-avonden of kerkeraden.

◆ Brecht Gerbrandy. (Foto Tom van Dijke)